

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY
(anonymizovaný opis)

Vrchní soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Zdeňka Kovaříka a soudkyň JUDr. Vladislavy Riegrové, Ph.D., a JUDr. Jany Sedlářové ve věci žalobce [příjmení] [jméno] [příjmení], narozeného [datum], [ulice a číslo], [obec], zastoupeného JUDr. [jméno] [příjmení], advokátem v Praze 6, Lužná 716/2, proti žalované České republice – Ministerstvu financí, IČ 00006947, Letenská 15, Praha 1, zastoupené Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových, IČ 69797111, Rašínovo nábřeží 390/42, Praha 2, o 173, 191.700 Kč s příslušenstvím, o žádosti Bc. [jméno] [příjmení], narozeného [datum], [obec a číslo], [ulice a číslo], zastoupeného JUDr. [jméno] [příjmení], Ph.D., advokátem v Praze 4, Hvězdova 1716/2b, o 167, 995.700 Kč s příslušenstvím, 1, 071.000 Kč s příslušenstvím, 1, 785.000 Kč s příslušenstvím a 2, 380.000 Kč s příslušenstvím, o odvolání žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 23.10.2014 č.j. 15 Cm 319/2006-867

takto:

Napadený rozsudek soudu prvního stupně se potvrzuje.

Odůvodnění:

Žalobce se domáhá na žalované – po úpravě petitu – zaplacení 167, 995.700 Kč se zákonným úrokem z prodlení od 11.12.2007 do zaplacení, dále zaplacení 1, 071.000 Kč se zákonným úrokem z prodlení od 2.8.2005 do zaplacení, dále zaplacení 1, 785.000 Kč se zákonným úrokem z prodlení od 3.8.2006 do zaplacení a konečně zaplacení 2, 380.000 Kč se zákonným úrokem z prodlení od 3.8.2007. Uvedl, že na účtu majitele cenných papírů, který vedlo tehdejší Středisko cenných papírů (dále jen SCP), měl žalobce jako vlastník evidováno ke dni 24.2.2004 celkem 140 000 kusů akcií společnosti ČEZ, a.s., ISIN CZ 0005112300. Nedal žádné pokyny k prodeji těchto zaknihovaných akcií. Ze stavového výpisu ze svého účtu se dozvěděl, že ke dni 12.1.2005 nemá na účtu evidovány žádné akcie. Žalobce měl uzavřenu komisionářskou smlouvu s obchodníkem s cennými papíry, firmou Sati, a.s. Tato smlouva však měla jen rámcový

charakter a neumožňovala obchodníkovi, aby bez příkazu majitele cenných papírů činil s nimi jakékoliv úkony. Přesto uvedený obchodník zadal SCP bez vědomí žalobce pokyny k převodu předmětných akcií. SCP tyto příkazy, aniž ověřilo, zda uvedený obchodník může s nimi disponovat, provedlo. Tím porušilo SCP své povinnosti ze zákona o cenných papírech v tehdy platném znění. Nezaslalo také žalobci změnový výpis z jeho účtu, což znemožnilo urychlený pokus o nápravu. Také tím porušilo SCP své povinnosti. Porušilo též povinnost utajit informace o stavu účtu žalobce. Uplatněné nároky představují ušlý zisk spočívající v rostoucím kurzu stejných akcií a ušlý zisk ze ztracených dividend. Skutečná škoda spočívající ve ztrátě akcií je uplatněna v jiném řízení.

Žalovaná uvedla, že pokyny dal obchodník s cennými papíry a ten byl povinen prokázat své oprávnění k podání příslušných příkazů. Měl při tom prokázat svou totožnost, oprávnění obchodovat s cennými papíry a pověření osoby, pro které obchody realizuje. Toto pověření se podává z komisionářské smlouvy, která je opatřena také ověřovací doložkou, podle níž obchodník ověřil totožnost klienta. Obchodní transakce byly prováděny elektronickým předáváním dat. Tento speciální způsob komunikace mezi SCP a subjekty kapitálového trhu nese sebou omezení v tom, že je přístupný třetím osobám jen na základě smlouvy. Taková smlouva byla uzavřena i mezi SCP a firmou Sati, a.s. Podle smlouvy odpovídá obchodník za prověření totožnosti klienta ve stejném rozsahu, jak bylo k tomu povinno SCP. Odpovídal také za škody způsobené porušením smlouvy. Proto za škodu může odpovídat jen obchodník s cennými papíry. Změnové výpisy měly být podle komisionářské smlouvy zasílány obchodníkovi s cennými papíry. Chybí zde i příčinná souvislost.

Napadeným rozsudkem soud prvního stupně rozhodl, že žaloba je co do základu důvodná s tím, že o výši žalobou uplatněného nároku bude rozhodnuto v konečném rozsudku. Soud zjistil, že mezi SCP a firmou Sati, a.s., byla uzavřena dne 11.10.1995 smlouva o podávání pokynů na technických nosičích. Na to navazovala smlouva mezi stejnými účastníky ze dne 18.5.1999 o poskytování služeb, podle které byl obchodník s cennými papíry, firma Sati, a.s., oprávněna podávat pokyny ve formě datových vět. Součástí jsou obchodní podmínky.

Žalobce vlastnil nejprve 113 990 kusů akcií společnosti ČEZ, a.s. Prostřednictvím společnosti Sa, a.s., přikoupil postupně ještě 26 101 kusů akcií stejného emitenta a emise. Vlastnil tedy celkem 140 000 kusů těchto akcií. Bez toho, aby k tomu dal příkaz, byly tyto akcie postupně odprodány. Mezi žalobcem a uvedeným obchodníkem byla uzavřena komisionářská smlouva ze dne 15.1.2004 o obstarání koupě a prodeje cenných papírů. Komisionář byl povinen uskutečňovat činnosti k dosažení tohoto výsledku, a to na základě pokynů komitenta, to je žalobce. Závazek komisionáře vznikal převzetím pokynu. V souladu s pokynem komitenta disponoval komisionář s cennými papíry, s účtem komitenta nebo v registru cenných papírů. Neoprávněnou dispozici s cennými papíry provedli členové představenstva společnosti Sa, a.s., pro jejich vlastní účely. Komisionář byl povinen předávat komitentovi změnové výpisy. Bylo však také zjištěno, že žalobce již v souvislosti s nákupem 20 010 kusů akcií se u SCP domáhal, aby mu byly zasílány změnové výpisy přímo. SCP byl také znám obsah komisionářské smlouvy.

Soud konstatoval odpovědnost obchodníka s cennými papíry, firmy Sati, a.s., jež bez pokynu žalobce provedla převody předmětných akcií z jeho účtu majitele cenných papírů. Zároveň však shledal i porušení povinností na straně SCP. Zde šlo zejména o porušení § 23 zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění platném v rozhodné době, když SCP neproověřilo, zda obchodník obdržel oprávnění dát příkaz k registraci převodu cenného papíru. Navíc SCP znalo obsah komisionářské smlouvy, ze které bylo zřejmé, že ta upravuje poměry účastníků smlouvy jen rámcově, a že povinnost realizovat nákupny nebo prodeje vzniká obchodníkovi až na základě jednotlivého pokynu žalobce k příslušné transakci. SCP při tom porušilo i vlastní provozní předpisy.

Proti tomu rozsudku se včas odvolala žalovaná a navrhuje jeho změnu tak, že žaloba není co do základu vůči žalované důvodná. Předně uvedla, že se soud nezabýval otázkou, zda lze s dostatečnou pravděpodobností předpokládat, že ke vzniku škody došlo. Nebylo prokázáno, zda hodlal žalobce akcie prodat a kdy a o jaký kurz by šlo. Nešlo by také o škodu, kterou by mohlo SCP předvídat jako důsledek jeho činnosti. Není ani zřejmé, zda žalobce požádal o výplatu dividend. Domnívá se také, že ze zákona o cenných papírech nevyplývá povinnost SCP provádět kontrolu písemných dokladů prokazujících oprávnění obchodníka s cennými papíry dát žalovanému pokyn k registraci převodu s tím, že na burze se v systému SPAD obchodovalo elektronicky. Pokud měl soud na mysli porušení § 23 odst. 1 zákona o cenných papírech, pak toto ustanovení ukládalo povinnosti obchodníkovi a nikoliv SCP. Při tom o obecném pověření firmy Sati, a.s., komisionářskou smlouvou nelze pochybovat. Také je názoru, že soud přenáší důsledky odpovědnosti obchodníka s cennými papíry na třetí osobu. Chybí příčinná souvislost. Kdyby zaměstnanci společnosti Sa, a.s., nepáchali trestnou činnost, nevznikly by vůbec problematické příkazy k prodeji. Vytýká také žalobci, že porušil svou prevenční povinnost, a proto nemůže za škodu odpovídat žalovaná. Musel si být vědom rizika s obchodováním s cennými papíry na veřejných trzích, zde v systému obchodování SPAD. Musel ve smlouvě s obchodníkem akceptovat způsob komunikace s ostatními subjekty systému kapitálového trhu. Sám umožnil společnosti Sa, a.s., že mohla obchodovat s akciemi, aniž zaslala žalobci změnový výpis.

Žalobce navrhl potvrzení napadeného rozsudku. Uvedl, že zisk ušel jak v podobě rozdílu ceny akcií v době, kdy byly odcizeny a následným zvyšováním jejich kurzu. O výplatu dividend není nutno žádat, nárok na ně vzniká automaticky z důvodu jejich vlastnictví akcií k rozhodnému datu. SCP byl také znám obsah komisionářské smlouvy a přesto v rozporu s právní povinností i vlastními interními předpisy SCP přijalo a provedlo pokyny obchodníka, nekryté příkazy žalobce, k převodu předmětných akcií. Tím samo porušilo své povinnosti. Tedy odpovídá vedle obchodníka s cennými papíry. Žalobce se také domáhal zaslání změnových výpisů přímo, a to již dopisem ze dne 10.3.2004. Přesto mu nebyly, jak se ukázalo, zaslány. Kdyby je dostával, bylo možné vzniku značné části škody zabránit. Jen proto, že mu je SCP v rozporu se svými povinnostmi nezasílalo, nemohl ani škodě předejít. Toto porušení považuje za zásadní.

Odvolací soud vyšel ze zjištění, která na základě jím provedeného dokazování učinil soud prvního stupně. Tyto skutečnosti ostatně nejsou nijak sporné.

Podle § 89 zákona o cenných papírech se odpovědnost SCP, předchůdce žalované, za škodu vzniklou porušením povinností podle stejného zákona řídí předpisy obchodního zákoníku o náhradě škody, tedy ustanovením § 373 a následující obch. zák. Předpoklady odpovědnosti jsou i zde standardní, to znamená porušení právní povinnosti, vznik škody a příčinná souvislost mezi předchozím. Protože nejde o případ § 67 zákona o cenných papírech, může se SCP liberovat za podmínek § 374 obch. zák.

Zásadní otázkou je, zda došlo k porušení povinností SCP, když to provedlo příkazy společnosti Sa, a.s., jež neměly oporu v pokynech klienta uvedené společnosti. V této souvislosti je významné, že příkazy firmy Sati, a.s., byly provedeny výlučně jen na základě dispozic firmy, které byly učiněny elektronicky a které nebyly doprovázeny žádným dokladem, který by pocházel od klienta této firmy, to je žalobce, k jehož účtu se příkazy vztahovaly. Zákon o cenných papírech v § 22 až 24 upravoval tři situace. Předně uvažoval v § 22 s příkazy, které udělují přímo účastníci konkrétního obchodu, kdy muselo SCP obdržet shodné pokyny majitele účtu, který je převodcem, i majitele účtu, který je nabyvatelem. Na tom byly založeny mimo jiné i tak zvané přepážkové obchody prováděné přímo na pracovištích SCP. Povinnost identifikovat účastníky převodu ze strany SCP je zde samozřejmostí.

Ustanovení § 23 stejného zákona se zabývá úlohou obchodníků s cennými papíry tak, že příkazy pak dává SCP nikoliv majitel účtu, ale právě obchodník s cennými papíry. Forma pokynu není určena, a tedy nelze vyloučit ani elektronickou komunikaci mezi obchodníkem a SCP. Nicméně nelze přehlédnout, že obchodník je povinen prokázat své oprávnění dát příkaz k registraci převodu. Proto jen pouhý pokyn, lhostejno v jaké formě, dostačovat nemůže. Obchodník je povinen ještě osvědčit, že příkaz je oprávněný. Tato povinnost, která stíhala samozřejmě na prvním místě obchodníka s cennými papíry, neměla jiný účel než ten, aby právě obchodníci nemohli disponovat s účty svých klientů a jejich cennými papíry jen o své vůli. Povinnost obchodníka osvědčit své oprávnění ke konkrétnímu příkazu směřovala vůči SCP a to bylo povinno sledovat, zda obchodníci své dispozice osvědčili. SCP nesmělo nesplnění této povinnosti přehlížet a přesto příkazy provádět.

Tím osvědčením může být, že obchodník se vykáže jen smlouvou, muselo by však jít o takovou smlouvu, ze které bez dalšího plyne oprávnění účtem klienta disponovat bez zvláštních pokynů. Příkladem takové smlouvy je smlouva o portfolio managementu, kde klienti jednotlivé příkazy k dispozicím neudělují, nýbrž obchodník nakládá s jejich cennými papíry podle svého uvážení. Jestliže však, jak je tomu v tomto případě, existuje mezi obchodníkem a jeho klientem jen obecně koncipovaná smlouva, která předpokládá, že konkrétní nákupy a prodeje budou probíhat na základě individuálních pokynů klienta obchodníkovi, nelze si pod zmíněným osvědčením představit nic jiného, než je právě osvědčení příkazu klienta ke konkrétní dispozici s jeho účtem. Toho zde zjevně nebylo. Proto nelze uzavřít jinak, než že SCP porušilo předpis § 23 odst. 1 zákona o cenných papírech.

Je pravdou, že elektronická komunikace mezi SCP a osobami, které působily jako obchodníci s cennými papíry, byla poměrně široce zavedena, i když se možnost elektronické komunikace umožňovala individuálně. Bez toho byl běžný styk mezi SCP a obchodníky při obchodování těžkopádný, pomalý a nákladný. Přínosy elektronické komunikace jsou zjevné. Má však i svá úskalí, jak je vidět i na tomto případě. Pak platí, že nelze si usnadnit, urychlit a zlevnit svou vlastní činnost za tu cenu, že rizika takového kroku ponechám na třetích osobách, to je na klientech obchodníků, kterým elektronická komunikace bude umožněna. Klienti obchodníků s cennými papíry pak neměli efektivní možnost jakkoliv nekalým manipulacím se svými účty předcházet.

Není naproti tomu pravdou, že v souvislosti s akciemi společnosti ČEZ, a.s., byla elektronická komunikace nutná. Bezpochyby platilo, že obchody na burze v systému SPAD mohly být zadány jen elektronicky. Není však pravdou, že k převodům uvedených akcií mohlo docházet jen na trhu SPAD. Běžně se převáděly na již zmíněných přepážkách SCP na základě písemných příkazů, běžně se s nimi obchodovalo v RM-systému, také na základě písemných příkazů, a zde často od osob, které přišly doslova z ulice.

Tedy vedle obchodníka s cennými papíry, firmy Sati, a.s., porušilo své povinnosti rovněž SCP, a to především v uvedeném směru.

Vedlejším produktem výše zmíněné elektronické komunikace bylo i to, že SCP ponechávalo na obchodnících, aby sami informovali klienty o provedených změnách. Také zde ovšem platí, že jen dohodou s majitelem účtu cenných papírů bylo možné k takové praxi přistoupit. Bez takové dohody trvala povinnost SCP změnové výpisy zasílat. Jestliže to svěřila třetí osobě, nese za ni odpovědnost (§ 375 obch. zák.). Samo nezasílání výpisů by škodu neuzpůsobilo. Protože k nekalým převodům nedošlo naráz, ale postupně, bylo však by možné narůstání škody zastavit.

Nebylo prokázáno, že SCP porušilo povinnosti důvěrnosti. Společnost Sati, a.s., znala číslo účtu žalobce a okolnost, že vlastní akcie ČEZ, a.s., z vlastních předcházejících, a zcela korektních, obchodů.

Pouze pro obchody uskutečněné na příslušném veřejném trhu dával příkazy SCP organizátor trhu (burza, RM-systém) příkazy bez dalšího, jak plynulo z § 24 zákona o cenných papírech.

Co se týká vzniku škody, soud prvního stupně poněkud mechanicky předpokládá, že k ní došlo. Výše škody zatím určena není, proto byl také vydán přezkoumávaný rozsudek, jenž je svou povahou rozsudkem mezitímním. Je však obecně známo, že ČEZ, a.s., vyplácel dividendu prakticky rok, co rok. Z toho vyplývá, že i kdyby žalobce si sporné akcie jen ponechal bez dalšího, získal by nejméně dividendu, což je případ ušlého zisku zcela nepochybně. Tedy z tohoto pohledu je dostatečně pravděpodobné, že žalobci nějaký zisk ušel. Je nepochopitelné, jak si žalovaná strana představuje, že se bude kdokoliv, kdo na účtu majitele cenných papírů nemá evidovány akcie ČEZ, a.s., domáhat výplaty dividendy. Bez toho, aby touto formou akcie držel, dividendu dostat nemůže. Proč je nedrží je ve vztahu společnosti a toho, kdo by dividendu uplatňoval, bezvýznamné. Tedy ani zjevná krádež akcií nemohla by založit právo žalobce na dividendy.

Otázka cenového rozdílu je poněkud komplikovanější. Je nutno uvést, že za ušlý zisk nelze považovat jen zvyšování hodnoty držných aktiv, a tedy jen změnu jejich účetní hodnoty. O ušlém zisku z cenových rozdílů lze uvažovat jen za předpokladu, že bude spolehlivě prokázáno, že by žalobce akcie prodal, kdy a za jakých podmínek a co by při tom získal navíc.

Co se týká příčinné souvislosti, pak nelze pochybovat, že kdyby společnost Sa, a.s., nezadala nekorektní příkazy, ke vzniku škody by nedošlo, i když SCP nesledovalo, zda je obchodníkem osvědčeno, že může s majetkem klienta nakládat. Ovšem kdyby SCP na tomto osvědčení trvalo, nedostaly by se nekalé aktivity obchodníka dále než do fáze pokusu, jemuž by bylo při dodržení zákonné povinnosti snadno zabráněno. Tedy jak porušení povinností společností Sa, a.s., tak i SCP je spolupříčinou vzniku škody. Vzhledem k solidární odpovědnosti za škodu podle § 383 obch. zák. není nutné se zabývat, zda podíl SCP je stejný, větší nebo menší oproti podílu firmy Sati, a.s., na vzniklé škodě.

V souvislosti s liberačními důvody podle § 374 odst. 1 obch. zák. je nutno uvést, že na straně SCP se nevyskytla žádná překážka, která by mu bránila ve splnění povinnosti, respektive tuto překážku samo vytvořilo. Možné důsledky byly předvídatelné bez dalšího. Každá hodnota, je-li někde uchovávána, je potenciálně ohrožena nekalými útoky. To není nic hypotetického, to je bohužel denní realita. Je celkem lhostejné, zda jde ku příkladu o hodnoty uložené v bytě, peníze na účtu anebo zde žádané, hodnotné a snadno obchodovatelné akcie. Jsou-li takové hodnoty svěřeny jiné osobě, v případě zaknihovaných cenných papírů není ani jiné řešení představitelné, pak ten, kdo takové hodnoty pro jiné opatruje, musí s takovými útoky počítat jako s běžnou věcí a snažit se jim, jak možná čelit. SCP mělo počítat s tím, že je jen otázkou času, kdy systém elektronické komunikace s obchodníky, který jistě přinesl převážně kladné výsledky, ukáže i svou stinnou stránku.

Napadený rozsudek soudu prvního stupně je tedy věcně správný, a proto byl odvolacím soudem podle § 219 o.s.ř. potvrzen.

Rozhodnutí o náhradě nákladů tohoto odvolacího řízení ponechává se na soudu prvního stupně při konečném rozhodnutí ve věci podle výsledku řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku není odvolání přípustné.

Proti tomuto rozhodnutí je dovolání přípustné na základě dovolání podaného do dvou měsíců od doručení rozhodnutí k Nejvyššímu soudu ČR prostřednictvím Městského soudu v Praze, jestliže napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího

soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Praha 1. prosince 2015

JUDr. Zdeněk Kovařík
předseda senátu